

۱ واژه‌های که (U) و کشت (U -) در کجای مصراع با کلمه «کش» (-) برابر است؟ این اختیار، زبانی است یا وزنی؟

۲ با توجه به بیت «خانه زندان است و تنهایی ضلال / هر که چون سعدی گلستانیش نیست» به سؤالات پاسخ دهید.
الف) کدام واژه موجب پیدایش آرایه «ایهام» شده است؟
ب) دو معنی متفاوت این واژه را بنویسید.

۳ با توجه به بیت «شکر ایزد که به اقبال کله‌گوشه گل / نخوت باد دی و شوکت خار آخر شد» به سؤالات پاسخ دهید.
الف) پایه‌های آوایی اول و چهارم مصراع دوم بیت بالا را تقطیع و نشانه‌های هجایی آنها را در جدول قرار دهید و وزن کامل بیت را بنویسید.

پایه‌های آوایی				
نشانه هجایی				
وزن				

ب) دو اختیار وزنی در مصراع دو ذکر کنید.

۴ جاهای خالی را کامل کنید.
کاربرد قابلیت وزنی «قلب» بسیار کم است و تنها در وزن‌های و رخ می‌دهد.

۵ شعر زیر سروده‌ی «نیما یوشیج» است. یک ویژگی برای آن ذکر نمایید.
«در شب تیره دیوانه‌ای کاو / دل به رنگی گریزان سپرده / در دره‌ی سرد و خلوت نشسته / هم‌چو ساقه‌ی گیاهی فسرده / می‌کند داستانی غم‌آور ...»

۶ در کدام رکن از بیت «چو بشنوی سخن اهل دل مگو که خطاست / سخن شناس نه‌ای جان من خطا این‌جاست» اختیار شاعری «ابدال» به کار رفته است؟

۷ اختیار وزنی بیت: «یاد باد آن‌که ز ما وقت سفر یاد نکرد / به وداعی دل غمدیده‌ی ما شاد نکرد» را بنویسید.

۸ با توجه به متن زیر از «سید محمدعلی جمال‌زاده» به پرسش‌ها پاسخ دهید.
«شب عید نوروز بود و موقع ترفیع رتبه، در اداره با هم قطارها قرار و مدار گذاشته بودیم که هرسک اول ترفیع رتبه یافت، به عنوان ولیمه کباب غاز صحیحی بدهد؛ زد و ترفیع رتبه به اسم من در آمد. عیالم گفت: «تنها همان رتبه‌های بالا را وعده بگیر و مابقی را خط بکش و بگذار سماق بکنند.»
الف) یک ویژگی مهم «سبک نویسندگی جمال‌زاده» را در این عبارت بنویسید.
ب) یک «کنایه» از متن بالا بیابید و مفهوم آن را بنویسید.

۹

با توجه به بیت زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید.
 «یاد باد آن‌که ز ما وقت سفر یاد نکرد / به وداعی دل غم‌دیده‌ی ما شاد نکرد»
 الف) اختیار «زبانی» مصراع اول را مشخص کنید.
 ب) در رکن اول بیت، کدام اختیار «وزنی» به کار رفته است؟

۱۰

آرایه‌ی مناسب هر بیت را از داخل کمانک انتخاب کنید.
 الف) بی‌مهر رخت روز مرا نور نمانده است / وز عمر مرا جز شب دی‌جور نمانده است (اسلوب معادله - ایهام)
 ب) گواه رهرو آن باشد که سردش یابی از دوزخ / نشان عاشق آن باشد که خشکش بینی از دریا (تلمیح - تشبیه)

۱۱

در بیت «چون شب‌نم اوفتاده بدم پیش آفتاب / مهرم به جان رسید و به عیوق بر شدم»
 الف) در کدام واژه آرایه‌ی «ایهام تناسب» به کار رفته است؟
 ب) واژه‌ی موردنظر با کدام کلمه «تناسب» دارد؟

۱۲

واژه‌های «که» () و «نیست» (-) در کجای مصراع با کلمه‌ی «بَد» (-) برابر است؟ این اختیار از کدام نوع است؟

۱۳

با توجه به بیت زیر، به سؤالات داده شده پاسخ دهید:
 ماهم این هفته برون رفت و به چشم سالی است
 الف) کدام کلمه دارای ایهام تناسب است؟
 حال هجران تو چه دانی که چه مشکل حالی است
 ب) این کلمه در بیت بالا به چه معناست؟

۱۴

در بیت زیر کدام کلمه دارای ایهام است؟ معانی مختلف آن را بنویسید.
 «جان ریخته شد با تو، آمیخته شد با تو
 چون بوی تو دارد جان، جان را هله بندازم»

۱۵

در کدام نوع از انواع ایهام، مراعات نظیر هم دیده می‌شود؟

۱۶

با توجه به تقطیع و علامت‌گذاری بیت زیر، یک اختیار وزنی مشخص کنید.
 سرو را مانی ولیکن سرو را رفتار نه
 ماه را مانی ولیکن ماه را گفتار نیست

سرو	را	ما	نی	و	لی	کن	سرو	را	رف	تار	نه
-	-	-	-	U	-	-	-	-	-	-U	-
ماه	را	ما	نی	و	لی	کن	ماه	را	گف	تار	نیست
-	-	-	-	U	-	-	-	-	-	-U	-

۱۷

زبان و فضای شعر در دوره‌ی چهارم شعر نیمایی چگونه است؟

۱۸

در کدام‌یک از ابیات زیر اختیار وزنی به‌کار رفته است؟ جای آن را مشخص کنید، دلیل خود را بنویسید.
 ۱) ساقیا برخیز و در ده جام را
 خاک بر سر کن غم ایام را
 ۲) تا بگویم که چه کشفم شد از این سیر و سلوک
 به در صومعه با بربط و پیمانه روم

۱۹

با توجه به «ایهام تناسب» به کار رفته در بیت زیر:
 ماهم این هفته برون رفت و به چشم سالی است
 الف) ماه در بیت بالا یقیناً به معنی..... است.
 ب) ماه در معنی سی روز، با کدام واژه‌ها تناسب دارد؟
 حال هجران تو چه دانی که چه مشکل حالی است

در بیت «دل و کشورت جمع و معمور باد
الف) «لف دوم» را بیابید.
ب) «نوع لف و نشر» را تعیین کنید.

زملکت پراکندگی دور باد»

۱ پایان مصرع - وزنی

۲ الف) گلستان

ب) ۱) باغ و گلزار ۲) کتاب گلستان

پایه‌های آوایی	ن خ و ت با			خِر شد
نشانه هجایی	- - U -			- - [U U] -
وزن	فاعلاتن (فعلاتن)	فعلاتن	فعلاتن	فع لن (فعلن)

الف) هر خانه جدول

ب) آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن در رکن اول

ابدال (در هجای ماقبل آخر مصراع دوم / یا رکن آخر مصراع دوم)

۴ مفتعلن یا - U U - / و مفاعلن یا U - U - (درس ۸ ص ۸۶)

۵ تغییر در آوردن جایگاه قافیه و کوتاهی و بلندی مصراع‌ها - نگاه نو و نگرش عاطفی به واقعیات ملموس - سیر آزاد تخیل

- نزدیکی به ادبیات نمایشی از ویژگی‌های شعر نیما است. (ذکر یک مورد کافی است.) (ص ۷۱)

۶ رکن پایانی مصراع دوم (ص ۸۵)

۷ آوردن «فاعلاتن» به جای «فعلاتن» (در رکن اول مصراع) (ص ۸۴)

۸ الف) کاربرد کلمات عامیانه و متداول در نثر، نزدیکی کلام به طبع خوانندگان، کاربرد کنایات، جملات کوتاه و ... (ذکر یک مورد کافی است.)

ب) خط بکش: کنایه از حذف کن

سماق بمکند: کنایه از انتظار بکشند (ذکر یک مورد کافی است.) (ص ۷۴)

۹ الف) امکان حذف همزه (در هجای چهارم مصراع اول یا / د / با / دان)

ب) آوردن «فاعلاتن» به جای «فعلاتن» (ص ۸۴)

۱۰ الف) ایهام (ص ۸۹) ب) تلمیح (ص ۳۶)

۱۱ الف) مهر ب) آفتاب یا عیوق (ص ۹۲)

۱۲ در هجای پایان مصراع (۲۵ / ۰) اختیار وزنی (۲۵ / ۰) (ص ۸۶)

۱۳ الف) ایهام تناسب: ماه ب) معنا: دوست (معشوق - محبوب - یار)

۱۴ } رایحه
میل و آرزو

۱۵ ایهام تناسب

۱۶ نیست (هجای آخر) تبدیل به بلند شده است. (۰/۲۵)

۱۷ زبان شعر بارورتر و شفافتر و فضای آن همراه با مسائل اجتماعی.

۱۸ گزینه‌ی ۲ پاسخ صحیح است. تا بگویم. دلیل: آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن در رکن اول مصراع اول. یا سلوک ، دلیل: بلند محسوب شدن هجای پایان مصراع اول.

۱۹ الف) دوست شاعر (معشوق) (۰/۲۵) ب) هفته (۰/۲۵) سال (۰/۲۵)

۲۰ الف) کشور (۰/۲۵) ب) مرتب (۰/۲۵)

